

בצעקתן כאילו הם קורין "קורקור". כלומר, ביקשם שיתור לא יקיוז דם מתחת נוף הדקלים שלו.

אמר ליה אביי: והא גרמא הוא! הרי זה רק גרמא, שהם רק גורמים שהעורבים יבואו ויטנפו את התמרים!?

אמר ליה רב יוסף לאביי: הכי אמר רב טובי בר מתנה: זאת אומרת, גרמא בניזקין אסור!

אך חזר ושאל אותו אביי: **והא אחזיק להו!** הרי יש להם כבר חזקת ג' שנים להקיוז שם דם,⁽⁸⁾ ואם כן האיך יכול אתה למחות בהם עכשיו?

ענה לו רב יוסף: **הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: אין חזקה לנזקין.** לא מועילה חזקה בדבר שהוא מזיק, כי על אף שהוא שתק עד עכשיו, הרי זה משום שהוא סבר שיוכל לסבול, אולם עכשיו כבר אינו יכול לסבול.⁽⁹⁾

ושאל אותו אביי: **ולאו איתמר עלה,** וכי לא שנינו על דברים אלו של רב נחמן בשם רבה בר אבוה, שהמדובר הוא דוקא בנקים חמורים, שהרי **רב מרי אמר, בקוטרא,** שאין חזקה לנזקין שאמר רב נחמן הוא רק בנזק הדומה לעשן של כבשן, שהוא גדול ומזיק

אך שואלת הגמרא: **והא גרמא הוא!** מדוע צריך להרחיק את הסולם, הרי מה שהנמייה קופצת ומזיקה, אינו אלא גרמא, שהרי הוא לא הביא לכאן את הנמייה, אלא רק הניח הסולם, והנמייה באה מאליה!

ומתרצת הגמרא: **אמר רב טובי בר מתנה: זאת אומרת, גרמא בניזקין, אסור.**

מכאן מוכח, שאף על פי שאם אחד מזיק לחבירו על ידי גרמא פטור מלשלם, מכל מקום, לכתחילה, אסור לו להזיק על ידי גרמא, ולכן צריך להרחיק את הסולם מן השוכך, כדי שלא יגרום נזק לחבירו.

ומספרת הגמרא: **רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי,** היו לרב יוסף דקלים קטנים, דהוו אתו אומני, ויתבי תותייהו. שהיו באים אומנים מקיזי דם ויושבים בקרקע שלהם תחת הנוף של הדקלים שלו, ומקיזים שם דם, ואתו עורבי, אכלי דמא, וסלקי אבי תאלי, ומפסדי תמרי. היו באים עורבים ואוכלים את הדם שנשפך שם מתחת לדקלים, ואחר כך עולים על הדקלים, ומקנחים פיהם שהיה מלוכלך בדם, בתמרים שלו ומפסידים לו את התמרים.

אמר להו רב יוסף: אפיקו לי קורקור מהכא, הוציאו לי את העורבים מכאן, שדומים

כג-א

ותוס' חולקים על זה שצריך חזקה שיש עמה טענה. ושיטת הרמב"ם פ"א מהל' שכנים ה"ד שאינו צריך לא חזקת ג' שנים ולא טענה, אלא כיון שראה חברו ושתק מחל לו עיי"ש.

9. שיטת ר"ת שאפילו הקנה לו יכול לחזור בו, דקנין בטעות הוא שהיה סבור שיוכל לקבל הנזק ועכשיו אין יכול לקבל. ותוס' חולקים עליו

יוסי, רק הגמרא שואלת האם גם משנתנו היא דלא כרבי יוסי. אולם תוס' כתבו בשם ר"ח דכל המשניות הם אף כרבי יוסי, שכולם נחשבים גירי דידיה כיון שהנזק מתחיל מיד.

8. כתבו תוס' בשם ריב"ם שמספיק חזקה שלא מיחה בו, אף על פי שאין טוען שמכר לו או שמחל לו הזכות להחזיק שם הדבר המזיק.

רבי יהודה אומר: בית ארבעת כורין מלא שגר היונה.

רבי יהודה חולק על תנא קמא וסובר שלא מספיק חמישים אמה, אלא צריך להניח בית כור לכל רוח, שהם רע"ג אמה ושש שביעיות אמה בקירוב,⁽¹¹⁾ נמצא שיש ביחד בית ארבעה כורין. שזה הוא השיעור שהיונה מהלכת ואוכלת. דהיינו "מלא שגר היונה". "שגר" הוא כמו "שילוח", שמשלחין היונה והולכת.

וגם תנא קמא מודה שהולכת עד השיעור הזה, אלא שתנא קמא סובר שאינה אוכלת אלא רק בחמישים אמה.

ואם לקחו אפילו בית רובע, הרי הוא בחזקתו.

אם לקח מאדם אחד קרקע שיש שם שובך, והחזיק הראשון כן ג' שנים, אפילו שיש סביביו רק בית רובע אחד, שזה עשר אמה וחומש אמה על עשר אמה וחומש אמה בקירוב, אינו צריך להרחיק, כי היותו והראשון החזיק בזה, טוענין אנו, שהראשון קנה את הזכות הזאת להחזיק שם שובך, ולכן גם השני שבא מכחו אין צריך להרחיק.

ביותר, ואין אדם יכול לסובלו. ורב זבד אמר בבית הכסא. נזק כגון בית הכסא שעל גבי קרקע והראה לעינים, שמסריח ביותר.

והרי כאן, בעורבים, אינו נזק כל כך חמור, כמו עשן ובית הכסא. ואם כן, צריך להועיל בזה חזקה.

אמר ליה רב יוסף לאביי: הני, לדידי, דאנינא דעתאי, כי קוטרא ובית הכסא דמו לי. בשבילי, שאני איסטניס, הרי מה שהעורבים עושים, הם מפריעים לי בכך כמו עשן ובית הכסא, ולכן אין להם חזקת נזקין.⁽¹⁰⁾

מתניתין:

מרחיקין את השובך מן העיר חמישים אמה. צריך להרחיק השובך מן העיר חמישים אמה, מפני שהיונים מפסידין את הזרעונים של הגינות, ואת התבואה ששוטחין בני העיר על גגות העיר.

ולא יעשה אדם שובך בתוך שלו אלא אם כן יש לו חמשים אמה לכל רוח. לא יעשה שובך בתוך שדהו רחוק מן העיר, אלא אם כן יש חמישים אמה לכל רוח, כדי שלא יזיקו יוני השובך לשדות אחרים שסמוכין לשדהו.

אבל לפי הפירוש הראשון בתוס', היו כאן שני דברים: א) מה שהיה מלוכלך תחת הדקלים מדם. ב) מה שהיו באים עי"ז עורבים, ולא היו מטנפים את התמרים אלא אוכלים מהם, ושני הדברים ביחד לא היה רב יוסף יכול לסבול.

11. כן פירש הרמב"ם בפיה"מ.

שקנין ודאי מועיל, אלא שחזקה אין מועיל להוכיח שהקנה לו או מחל לו, שלא מסתבר שמחל לו על זה.

10. זה לפי הפירוש השני בתוד"ה כקוטרא, שמה שהפריע לרב יוסף זה מה שהעורבים היו מקנחים פיהם בתמרים ומלכלכים אותם בדם.

גמרא:

שנינו במשנה: מרחיקין את השוכך מן העיר
המשים אמה.

ותמהה הגמרא: ותו לא? וכי מספיק
להרחיק רק חמישים אמה ולא יותר?

ורמינחוי, קשה על כך סתירה מהברייתא,
ששנינו בה: אין פורסין נשכין ליונים אלא
אם כן היה רחוק מן הישוב שלשים ריס.

אין פורסין מצודות לצוד יונים, אלא אם כן
רחוקה המצודה מן הישוב ל' ריס, כדי שלא
ילכוד את יוני היישוב. וריס הוא רס"ו אמה
ושני שלישי אמה. נמצא של' ריס זה ארבעה
מיל, שהן שמונת אלפים אמה, ואילו במשנה
למדנו שמספיק הרחקה של חמישים אמה
בלבד.

אמר אביי: מיטש שיימי טובא, וברסייהו
בחמישים אמתא מליא. הן הולכות הרבה עד
ל' ריס, לכן צריך להרחיק המצודה עד ל'
ריס כדי שלא ילכוד יוני היישוב. אבל
היונים, כשהן הולכות, הן אוכלות ממה שהן
מוצאות, ועד חמישים אמה הן כבר ממלאות
כרסן, ושוב כשהן הולכות הלאה, הן אינן
אוכלות עוד, לכן אינו צריך להרחיק השוכך
מהעיר יותר מחמישים אמה, כיון שהיונים
לא מפסידות, כי אינן אוכלות ביותר מזה.

שואלת הגמרא: ומיטש שלשים ריס, ותו
לא? וכי הן הולכות רק שלשים ריס ולא
יותר?

והתניא: וביישוב, אפילו מאה מיל לא יפרוס.

זה המשך של הברייתא הקודמת, האומרת:

אין פורסין נשכין ליונים אלא אם כן היה
רחוק מן הישוב ל' ריס, כמה דברים אמורים
במדבר, אבל ב"יישוב", אפילו מאה מיל לא
יפרוס.

והבינה הגמרא עתה שפירוש "אבל
ביישוב", היינו, שמקום אשר יש שם זרעים,
שלשם הן הולכות יותר מל' ריס כדי לאכול
את הזרעונים, מה שאין כן ברישא, האומרת
שצריך להרחיק ל' ריס מן "היישוב", היינו
מן העיר.

ואם כן, למדנו מכאן שהיונים אוכלות גם
ביותר מחמישים אמה, שלכן כשיש ישוב
שיש בו זרעים, הן הולכות אפילו יותר מל'
ריס.

רב יוסף אמר: ביישוב כרמים.

והיינו, לפי רב יוסף, מה שאמרה הברייתא
"אבל ביישוב", היינו "יישוב כרמים", שיש
שם הרבה כרמים, שהולכת היונה מקודם
לכרם הראשון, ואחר כך משם לכרם שני וכן
הולכת מכרם לכרם, עד שנמצא שהולכת
יותר מל' ריס, ולכן אסור לפרוס שם
מצודות, אבל אין היא אוכלת רק עד
חמישים אמה.

רבא אמר: ביישוב שובכין. מה שאמרה
הברייתא "אבל ביישוב", היינו "יישוב
שובכין", שיש שם הרבה שובכין, ופורחת
היונה שם משובך לשובך, ועל ידי כך היא
הולכת הרבה.

אך מקשה הגמרא: ותיפוק ליה משום
שובכין גופייהו! אם כדברי רבא, שמדובר
במקום אשר יש בו הרבה שובכין, למה צריך
לומר שצריך להרחיק משום יוני העיר

זביד אמר כך: **זאת אומרת, טוענין ללוקה, וטוענין ליורש.** למדנו מדברי המשנה הזאת, כי מי שלקח שדה עם שובך, או מי שירש שדה עם שובך, והראשון החזיק בו ג' שנים, הרי בית הדין טוען עבורו, שהראשון קנה את הזכות הזאת להחזיק שובך בתוך שדהו. (14)

אך שואלת הגמרא: **יורש, תנינא!** הרי את הדין שטוענים ליורש, שנינו במשנה לקמן.

תנן: **הבא משום ירושה, אינו צריך טענה.**

מי שקיבל השדה מחמת ירושה, ובא אדם וערער על זכותו של אביו בקרקע, ואביו החזיק בה שלש שנים, אין צריך היורש לטעון שאביו, שהוריש לו את הקרקע, קנה את השדה ממי שבא עתה לטעון כנגדו שהשדה שייכת לו, ואפילו כשמביא הלה עדים שהשדה היתה מלפנים שלו או של אביו, כי אנחנו טוענין עבורו שאביו קנה את השדה מהמערער, כיון שאביו כבר החזיק בה ג' שנים.

וכיון ששנינו כבר את הדין שטוענים ליורש, מדוע הוצרכה המשנה לשנותו כאן?!

שהולכין משובך לשובך? והרי בלא זה גם צריך להרחיק, משום יוני השובך שהן סמוכין למצודתו, שהרי העמיד רבא שמדובר ביישוב שובכין. ואילו מלשון הברייתא שכתוב "אפילו מאה מיל לא יפרוס", משמע שצריך להרחיק משום יוני העיר.

ומתרתת הגמרא קושיה זו בשלשה אופנים:

איבעית אימא, דידיה, אפשר לתרץ שמדובר שהשובכין הסמוכין למצודתו הן שובכין שלו, לכן אינו צריך להרחיק בגללם.

ואיבעית אימא, דגוי. אפשר לתרץ שהשובכין שייכים לגוי, לכן אינו צריך להרחיק בגללם. (12)

ואיבעית אימא, דהפקר. אפשר לתרץ שהשובכין הן של הפקר. (13)

שנינו במשנה: **רבי יהודה עד בית ארבעת כורין וכו'** ואם לקחו אפילו בית רובע הרי הוא בחזקתו.

אמר רב פפא, ואיתימא, ויש אומרים, שרב

כמה שהיא אוכלת תוך כדי הילוך והוא רק בית כור, אבל לעולם היא הולכת יותר עד ל' ריס שהוא ארבע מילין. והוא למסקנא אבל לפי ההוה אמינא חולקים כמה הוא שגר היונה עיי"ש.

14. הרמב"ן ורבינו יונה הוכיחו מכאן שחזקת נזיקין צריך טענה. שאם נאמר שאינו צריך טענה, מה הראיה שטוענין ללוקח. ועיי"ש מה שכתב לדחות ראייה זו.

12. כתבו הרשב"א והריטב"א דאפילו למ"ד גזל גוי אסור, כאן אין צריך להרחיק, משום שאפילו בישראל אין כאן גזל גמור ליקח יוני שובך אלא מפני דרכי שלום, משום שלא קנה אותם מדאורייתא.

13. לפי המסקנא יוצא שבלא ישוב כרמים ושובכין הולכת ל' ריס, והקשה הרשב"א דבמתניתין שנינו שרבי יהודה אומר שמלא שגר היונה הוא בית כור לכל רוח והוא פחות מל' ריס. ועיין מהרש"א שכתב דרבי יהודה מדבר

ומתרצת הגמרא: לוקח איצטריכא ליה. רב פפא מבאר שהתנא צריך לחדש את הדין שטוענים ללוקח, שזה לא למדנו אלא ממשנתנו, ובדרך אגב אמר גם שמכאן ראייה שטוענים ללוקח.

אך שואלת הגמרא: לוקח נמי תנינא! הרי גם את הדין שטוענים ללוקח שנינו במשנה לקמן.

דתנן: לקח חצר ובה זיזין וגוזזטראות, הרי זה בחזקתה.

אם קנה אדם חצר ובה זיזין, קורות קטנות הבולטות מן הבית לחוץ, או גוזזטראות, שהן קורות גדולות שאפשר לעמוד עליהן, הבולטות מן הבית לחוץ, שהדין הוא שאסור להוציא זיזין וגוזזטראות מן הבית לחוץ לצד רשות הרבים, משום שיכולים להכשל בהן בני רשות הרבים, בכל זאת, אם המוכר הוחזק בהן, שהיו לו הזיזין והגוזזטראות ג' שנים, ואחר כך מכר הבית והחצר לאדם אחר כמות שהוא, עם הזיזין והגוזזטראות, טוענין אנו שהראשון שמכר לו, קנה את הזכות הזאת להוציא זיזין וגוזזטראות. ולכן אין צריך הקונה לסלקן.

ומבואר מכאן, שטוענין ללוקח.

ואם כן, האיך אמר רב פפא שיש ללמוד דבר זה ממשנתנו.

ומתרצת הגמרא: צריכא, התנא צריך להשמיענו גם את המשנה שלנו וגם המשנה

לקמן.

דאי אשמעינן התם, גבי רשות הרבים, לענין זיזין וגוזזטראות שמוציא לרשות הרבים, דאימור כונם לתוך שלו. אפשר היה לומר שכנס את הבנין לתוך השטח שלו, שלא בנה את הבית עד קצה השטח שלו אלא הכניס פנימה, והוציא הזיזין והגוזזטראות עד סוף השטח שלו ולא יותר, ואחר כך נתן רשות לבני רשות הרבים להלך בשטח שלו עד ביתו, שבאופן כזה אינו צריך לסלק הזיזין והגוזזטראות כיון שהן יוצאים בתוך שטח שלו. וכיון שהמוכר החזיק בכך ג' שנים, אפשר לתלות שאכן כך היה, שכנס לתוך שלו.

אי נמי, אהולי אחול בני רשות הרבים גביה. יש עוד אפשרות לתלות שבני רשות הרבים מחלו לו על מה שהוציא זיזין וגוזזטראות, והיינו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, שיש להם זכות למחול, הם מחלו לו.

והסיבה שאנו תולין באחת משתי האפשרויות האלו, היא משום שאם לא היה כן, לא מסתבר שהצליח להוציא הזיזין והגוזזטראות לרשות הרבים והחזיק בכך ג' שנים, שהרי ודאי הרבים היו מעכבין עליו. (15) אבל הכא, לא.

אבל כאן במשנתנו, שמדובר באופן שהשוכך שלו קרוב חמישים אמה לשדה חבירו, שהוא אדם יחיד, אין ראייה מזה שהחזיק המוכר ג' שנים שהשני מחל לו, כי אפשר לומר שהוא היה אדם אלים וחזק

15. אלא מה שעובר שם לפעמים, לכן מוחלים יותר מאשר בשוכך וכיו"ב שבעל השדה ניזוק באופן

15. כן פירש רש"י. ותוס' פירשו שהחילוק בין רבים ליחיד הוא, שברבים אין נוגע לכל אחד

שנינו במשנתנו: הרי הוא בחזקתו:

שואלת הגמרא: והא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אין חזקה לנזקין, ואם כן, האיך יש כאן חזקה לנזקים.

ומתרתת הגמרא: רב מרי אמר, בקטרא, רב זביד אמר בבית הכסא:

שניהם אומרים שרב נחמן דיבר רק על סוג נזק שקשה ביותר לסובלו, כגון עשן של כבשן ובית הכסא מגולה, מה שאין כן שובך, שאינו מזיק כל כך, מועילה בזה חזקה.

כג-ב

מתניתין:

ניפול גוזל הנמצא בתוך המשים אמה מהשובך, הרי הוא של בעל השובך. כי אנו תולין שהגוזל בא מהשובך הזה, ומחזירין אותו לבעל השובך.

חזין מחמשים אמה, הרי הוא של מוצאו. אם נמצא הגוזל מחוץ לחמישים אמה מן השובך, אין אנו תולין שהוא בא מן השובך הזה, אלא שאין ידוע מאיזה מקום הוא בא, וכיון שאין לו סימן הרי הוא של מוצאו. (16)

והשני פחד ממנו, ולכן הצליח להחזיק ג' שנים, ואם כן, אפשר שהלוקח צריך לסלק השובך. לכן צריך התנא להשמיענו במשנתנו שגם בזה אנו תולין בכך שהחזיק הראשון, שמסתבר לומר שהשני מחל לו.

ואי אשמעינן הכא, אם התנא היה משמיענו רק במשנתנו, דכיון דיחיד הוא, אימא פיוסיה פיוסיה, כיון שהשני הוא יחיד, אפשר לתלות שבעל השובך פייס לשכיניו על ידי שנתן לו כסף כדי שיסכים שיהיה שם שובך.

אי נמי, אחולי אחיל גביה, או שמחל לו השני בלא שיקח כסף על זה.

אבל רבים, מאן פייס ומאן שביק? במשנה לקמן, שמדובר בה בזיוין וגוזזטראות הבולטין לרשות הרבים, למי יש את הסמכות להתפייס עמו תמורת כסף או למחול לו על כך בלא כסף? ואף שאפשר לעשות זאת על ידי ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, מכל מקום, אינו מצוי דבר זה, ואם כן, אימא לא, נאמר שאין תולין שהמוכר פייס או שמחלו לו. לכן צריכא. צריך התנא להשמיענו במשנה לקמן, שבכל זאת טוענים ללוקח, שיש לו זכות להמשיך בזכויותיו של המוכר.

נמצא ששתי המשניות הללו צריכים להשמיענו שטוענין ללוקח.

קבוע מהשובך.

16. כן פירש הרמב"ן והנ"י. והסמ"ע סי' ר"ס ס"ק ל"ב כתב משום דרוב עוברים ושבים הם גויים ואינו צריך להחזיר להם. והקשה התו"ט הרי גם אם הם יהודים אינו צריך להחזיר משום שאין לזה סימן. ותירץ הש"ך דגם אם אין בו

סימן הרי צריכים שידעו הבעלים ויתייאשו, ומי אומר שהבעלים ידעו מזה. ולשיטת הרמב"ן והנ"י שכתבו הטעם משום שאין בו סימן, כתב הש"ך שצריך לומר שהם סוברים שאדם שם לב אם נאבדו הגוזלות, ולכן כל שאין בו סימן מתייאש מזה.